

Karta w sprawie zachowania dziedzictwa cyfrowego ¹

PREAMBUŁA

Konferencja Generalna

Zważywszy, iż utrata dziedzictwa istniejącego w jakiegokolwiek postaci powoduje zubożenie dziedzictwa wszystkich narodów;

Przypominając, że - zgodnie z Konstytucją UNESCO - zadaniem Organizacji jest utrzymywanie, rozszerzanie i upowszechnianie wiedzy poprzez zapewnianie zachowania i ochrony światowego dziedzictwa ksiązek, dzieł sztuki i pomników historii i nauki, jej Program „Informacja dla Wszystkich” tworzy płaszczyznę dyskusji i działań w sprawie polityki informacyjnej i zabezpieczenia zapisanej wiedzy, a program „Pamięć Świata” ma na celu zapewnienie zachowania i powszechnej dostępności światowego dziedzictwa dokumentalnego;

Uznając, że takie zasoby informacji i ekspresji twórczej powstają coraz częściej, są rozpowszechniane i utrzymywane w postaci cyfrowej, tworząc nową spuściznę - „dziedzictwo cyfrowe”;

Świadomi faktu, że dostęp do tego dziedzictwa poszerza możliwości tworzenia, porozumiewania się i wymiany wiedzy pomiędzy wszystkimi narodami;

Rozumiejąc, że wspomniane dziedzictwo cyfrowe jest zagrożone utratą i że jego zachowanie dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń jest nagłą sprawą o znaczeniu światowym;

Proklamuje następujące zasady i przyjmuje niniejszą Kartę.

DZIEDZICTWO CYFROWE JAKO WSPÓLNE DZIEDZICTWO

Artykuł 1 - Zakres

Dziedzictwo cyfrowe tworzą unikalne zasoby ludzkiej wiedzy i formy wyrazu. Obejmuje ono zasoby o charakterze kulturowym, edukacyjnym, naukowym i administracyjnym, jak również informacje o charakterze technicznym, prawnym medycznym i inne rodzaje informacji tworzone w postaci cyfrowej lub na tę postać konwertowane z dostępnych źródeł analogowych. W przypadku zasobów wytworzonych cyfrowo nie występują one w postaci innej niż obiekty cyfrowy.

---

¹ Przyjęta na 32 sesji Konferencji Generalnej UNESCO, 15 października 2003 r.

Materiały cyfrowe obejmują teksty, bazy danych, fotografie i materiały filmowe oraz dźwiękowe, grafikę, oprogramowanie i witryny internetowe występujące w szerokim i wzrastającym zakresie formatów.

Mają one często charakter efemeryczny i w związku z tym wymagają odpowiedniego wytwarzania, utrzymania i zarządzania by mogły przetrwać.

Wiele zasobów cyfrowych to materiały o trwałej wartości i znaczeniu, i dlatego zaliczane są do dziedzictwa zasługującego na ochronę i zachowanie dla współczesnych i przyszłych pokoleń. To ciągle rosnące dziedzictwo może występować w każdym języku, w każdej części świata i w każdej dziedzinie wiedzy lub działalności ludzkiej.

Artykuł 2 - Dostęp do dziedzictwa cyfrowego

Celem zachowania dziedzictwa cyfrowego jest zagwarantowanie jego trwałej dostępności dla społeczeństwa. W związku z powyższym, dostęp do dziedzictwa cyfrowego — a szczególnie materiałów należących do domeny publicznej — powinien być wolny od nieuzasadnionych ograniczeń. Równocześnie informacje wrażliwe i dane osobowe powinny być chronione przez jakąkolwiek formą nieuprawnionego dostępu.

Państwa członkowskie mogą współpracować z odpowiednimi organizacjami i instytucjami w celu wytworzenia sprzyjających warunków prawnych i praktycznych, które zapewnią maksymalną dostępność dziedzictwa cyfrowego. W zgodzie z normami i porozumieniami międzynarodowymi powinna zostać ustalona i upowszechniana odpowiednia równowaga pomiędzy uzasadnionymi prawami twórców i innych właścicieli praw oraz interesem społecznym do korzystania z dziedzictwa cyfrowego.

OCHRONA PRZED UTRATĄ DZIEDZICTWA

Artykuł 3 - Zagrożenie utratą

Światowe dziedzictwo cyfrowe jest zagrożone utratą dla potomności. Zagrożenie to wynika z szybkiego starzenia się urządzeń i oprogramowania za pomocą którego dziedzictwo to było wytworzone, niepewności co do środków, odpowiedzialności oraz metod utrzymania i ochrony, a także z braku niezbędnych uregulowań prawnych.

Zmiany w podejściu do ochrony dziedzictwa cyfrowego nie nadążają za rozwojem technicznym. Ewolucja cyfrowa przebiegała zbyt szybko, a nadążenie za nią okazało się zbyt kosztowne, by organy władzy i instytucje mogły opracować na czas odpowiednie strategie ochrony. Zagrożenie dla potencjału ekonomicznego, społecznego, intelektualnego i kulturowego dziedzictwa cyfrowego jako fundamentu przeszłości nie zostało w pełni rozpoznane.

Artykuł 4 - Potrzeba działania

W przypadku nieopanowania zagrożeń, utrata dziedzictwa cyfrowego będzie szybka i nieunikniona. Inicjowanie rozwiązań prawnych, technicznych i ekonomicznych przyniesie korzyści Państwom Członkowskim. Pilnym zadaniem jest podnoszenie świadomości i pozyskiwanie wsparcia, przez zwracanie uwagi politykom i uczulanie szerokiej opinii publicznej, w sprawach znaczenia cyfrowych środków informacji jak i praktyki ich przechowywania.

Artykuł 5 - Ciągłość dziedzictwa cyfrowego

Ciągłość dziedzictwa cyfrowego jest sprawą podstawową. Zachowanie tego dziedzictwa wymaga podjęcia działań obejmujących pełny cykl życia informacji, od wytworzenia po jej udostępnianie. Przechowywanie dziedzictwa cyfrowego w długim czasie zaczyna się od zaprojektowania niezawodnych systemów i procedur, które wytworzą autentyczne i stabilne obiekty cyfrowe.

WYMAGANE DZIAŁANIA

Artykuł 6 - Rozwijanie strategii i polityki

Konieczne jest opracowanie strategii i instrumentów politycznych służących ochronie dziedzictwa cyfrowego. Należy przy tym uwzględnić stopień pilności problemów, uwarunkowania lokalne, dostępne środki i prognozy na przyszłość. Współpraca ze strony właścicieli praw autorskich i pokrewnych oraz innych posiadaczy praw przy tworzeniu wspólnych standardów oraz wspólne wykorzystywanie zasobów, może to ułatwić.

Artykuł 7 - Wybór przedmiotu ochrony

Podobnie jak w przypadku całego dziedzictwa dokumentalnego, poszczególne kraje mogą przyjmować różne zasady wyboru materiałów, choć kryterium najważniejszym będzie ich istota oraz trwała wartość kulturowa, naukowa, dokumentalna lub inna. Materiały wytworzone cyfrowo powinny być traktowane priorytetowo. Decyzje i ich ewentualne przyszłe korekty, muszą być odpowiedzialne i wynikać ze zdefiniowanych zasad, polityki, procedur i standardów.

Artykuł 8 - Ochrona dziedzictwa cyfrowego

Państwa Członkowskie potrzebują odpowiednich rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla zapewnienia ochrony swego dziedzictwa cyfrowego. Kluczowym elementem narodowej polityki powinno być uwzględnienie dziedzictwa cyfrowego w uregulowaniach prawnych dotyczących archiwów i obowiązkowego lub dobrowolnego depozytu w bibliotekach, archiwach, muzeach i in. repozytoriach publicznych.

Dostęp do przechowywanych zgodnie z prawem materiałów stanowiących dziedzictwo cyfrowe powinien być zapewniony bez utrudnień w ich normalnym wykorzystywaniu, ale z uwzględnieniem uzasadnionych ograniczeń.

Dla zapewnienia ochrony przed manipulacją lub celowymi zmianami dziedzictwa cyfrowego, kluczowe jest określenie ram prawnych i technicznych, zapewniających jego autentyczność. Jedne i drugie są konieczne aby treść i bieżąca używalność dokumentów elektronicznych była zapewniona w stopniu niezbędnym do zabezpieczenia autentyczności dokumentacji.

Artykuł 9 - Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Z uwagi na swój charakter, dziedzictwo cyfrowe nie podlega ograniczeniom ze względu na czas, zasięg geograficzny, kulturę lub format. Jest ono związane z kulturą, w której powstało, lecz pozostaje dostępne dla wszystkich mieszkańców globu.

Dziedzictwo mniejszości może przemawiać do większości, a pojedyncze osoby mogą się komunikować z odbiorcą globalnym.

Dziedzictwo cyfrowe wszystkich regionów, krajów i społeczności należy zachowywać i udostępniać, aby zapewnić ponadczasową reprezentatywność wszystkich ludów, narodów, kultur i języków.

ODPOWIEDZIALNOŚĆ

Artykuł 10 - Role i obowiązki

Państwa Członkowskie mogą wyznaczyć jedną lub więcej instytucji, które będą odpowiedzialne za koordynację ochrony dziedzictwa cyfrowego i udostępnią niezbędne do tego zasoby. Podział zadań i obowiązków może wynikać z ról i kompetencji już istniejących instytucji.

Powinny zostać podjęte działania w celu:

- a) skłonienia producentów sprzętu i oprogramowania, twórców, wydawców, producentów i dystrybutorów materiałów cyfrowych, a także innych partnerów z sektora prywatnego do podjęcia współpracy z narodowymi bibliotekami, archiwami, muzeami i innymi publicznymi instytucjami, przy ochronie dziedzictwa cyfrowego;
- b) rozwijania programów szkoleniowych i badawczych oraz wymiany doświadczeń i wiedzy pomiędzy zainteresowanymi instytucjami i stowarzyszeniami skupiającymi profesjonalistów;
- c) zachęcenie uczelni i innych instytucji badawczych, zarówno publicznych jak i prywatnych do zapewnienia zachowania danych naukowo-badawczych.

Artykuł 11 - Partnerstwo i współpraca

Ochrona dziedzictwa cyfrowego wymaga nieustannych starań ze strony władz publicznych, twórców, wydawców, odpowiednich sektorów przemysłu oraz instytucji ochrony dziedzictwa.

W obliczu zjawiska wykluczenia cyfrowego, niezbędne jest wzmacnianie współpracy i solidarności międzynarodowej, by stworzyć wszystkim krajom odpowiednie warunki zapewniające tworzenie, upowszechnianie, ochronę i utrzymanie dostępności ich dziedzictwa cyfrowego.

Przemysł, wydawców i środki masowego przekazu zachęca się do promocji i dzielenia się wiedzą oraz doświadczeniem technicznym.

Animowanie programów edukacyjnych i szkoleniowych, porozumień w zakresie wzajemnego wykorzystywania zasobów oraz upowszechniania wyników badań i najlepszych praktyk stworzy szanse równego dostępu do technik ochrony i utrzymania informacji cyfrowych.

Artykuł 12 - Rola UNESCO

Mandat i funkcje UNESCO nakładają na organizację następujące obowiązki:

- a) uwzględnienie zasad określonych w niniejszej Karcie w prowadzeniu własnych programów oraz promocja ich wdrażania w ramach systemu ONZ, w organizacjach międzyrządowych i w międzynarodowych organizacjach pozarządowych zaangażowanych w ochronę dziedzictwa cyfrowego;
- b) pełnienie roli źródła informacji i forum współpracy dla państw członkowskich, organizacji międzyrządowych, międzynarodowych organizacji pozarządowych, stowarzyszeń publicznych i sektora prywatnego, gdzie mogłyby one wspólnie określać cele, politykę i projekty dla ochrony dziedzictwa cyfrowego;
- c) promowanie współpracy, podnoszenie świadomości, i rozwijanie umiejętności, proponowanie standardów etycznych a także prawnych i technicznych zaleceń wspierających ochronę dziedzictwa cyfrowego;
- d) określenie, na podstawie doświadczeń zdobytych w okresie kolejnych 6 lat od wprowadzenia w życie niniejszej Karty i Zaleceń, czy istnieje potrzeba wprowadzenia kolejnych instrumentów normalizacyjnych dla promocji i zabezpieczania dziedzictwa cyfrowego.